

Kertész: amor contra l'horror

El premi Nobel deia que és després d'Auschwitz quan s'ha d'escriure poesia

L'hongarès Imre Kertész va néixer el 9 de novembre del 1929 i va morir el 31 de març del 2016. Supervivent dels camps de concentració d'Auschwitz i de Büchenwald, va rebre el premi Nobel de Literatura del 2002. El 2004 va presentar a Barcelona la primera novel·la escrita després del Nobel, *Liquidació*, en què recreava el suïcidi d'un home nascut en un camp de concentració. El recordem recuperant la nostra impressió i les seves paraules de llavors.

Foto: Francesc Melcion

Ha sobreviscut al nazisme i a l'estalinisme i ara li toca sobreviure al Nobel. Jugant amb els tòpics, es podria dir que en la biografia d'aquest senyor nascut a Budapest el 1929 hi ha hagut un abans i un després dels camps de concentració (el van deportar a Auschwitz el 1944, i més tard a Büchenwald) i, de nou, un abans i un després del guardó que li van concedir l'octubre del 2002 i que va suposar el primer Nobel a la literatura en llengua hongaresa.

Gràcies al premi, a Kertész se li han multiplicat els altaveus (a l'hotel Condés de Barcelona, els micròfons el tenien literalment rodejat) i els lectors. ?Les meves obres es publiquen ara en més idiomes dels que mai hauria imaginat, i cada frase que dic té molta transcendència?. Ell, però, té clar que el Nobel no l'ha fet ?ni més savi ni més intel·ligent?.

Tampoc creu que l'hagi condicionat de cap manera a l'hora d'escriure: ?Quan em van donar el Nobel ja tenia tres quartes parts de *Liquidació* escrites. El premi em va caure al damunt en ple procés creatiu, va trasbalsar el meu ritme de treball, i vaig tenir por que la tensió interna de la

novel·la es tranqués. Per sort, vaig aconseguir amagar-me del món i acabar-la. Quan escric no puc pensar en res més que en allò que escric?.

I allò que escriu té sempre l'Holocaust com a teló de fons. Si Adorno creia que després d'Auschwitz era impossible la poesia, Kertész contradiu el filòsof i afirma que és justament després d'Auschwitz quan s'ha d'escriure poesia. ?Tinc el privilegi de recollir els horrors i expulsar-los per escrit. Si no ho fes, patiria més?, explica l'escriptor.

Al llibre *Sense destí* (Quaderns Crema), escrit el 1975, l'hongarès narrava un any i mig de la vida d'un adolescent en diversos camps de concentració nazis, una experiència patida de primera mà. *Liquidació* (Edicions 62) ve a ser la culminació del projecte literari iniciat amb *Sense destí* i destinat a explorar la influència de la història en els destins individuals. Aquesta obsessió és present també en obres com *Fiasco* i *Kaddish pel fill no nascut*, i en general en tota la producció narrativa de l'autor.

A *Liquidació*, Kertész busca un cop més la manera de superar el trauma de l'Holocaust, i alhora reflexiona sobre la creació literària. El protagonista veu trontollar-ho tot després que un amic d'origen jueu, nascut al camp d'Auschwitz, opti pel suïcidi coincidint amb la caiguda del comunisme a Hongria, perquè no gosa viure més enllà dels límits imposats per un règim totalitari. Encara que no ho sembli, el llibre té un missatge optimista: l'amor, conclou Kertész, permet lluitar contra l'horror de la vida.

El Nobel hongarès adverteix del perill que es manipulin la realitat i la història a través dels mitjans de comunicació. ?Les conseqüències són amargues. Algú que no coneix el seu passat no pot conèixer el present. Si es distorsiona el pensament polític neixen els nacionalismes, que enceguen les persones i generen odi?. L'escriptor s'ha proposat netejar un llenguatge que durant el segle XX s'ha vist pervertit per les ideologies. ?Pensament i llenguatge són una mateixa cosa. Si reduïm el llenguatge, també reduïm el pensament. El llenguatge de les dictadures està fet de mentides, odis i silencis?.

Imre Kertész va tornar a trepitjar Auschwitz el 2000, quan el van convidar a una reunió de l'acadèmia de la llengua alemanya. ?No vaig poder resistir la temptació d'anar-hi, però la realitat havia canviat tant com jo mateix. Em va ser impossible identificar-me amb la pròpia història. No em penedeixo d'haver-hi tornat, ni que fos per comprovar que ja m'havia convertit en un simple turista?.

Les visites turístiques als camps de concentració són, diu, una mostra evident de la banalització de l'Holocaust. ?Tot plegat es banalitza fins al punt que Auschwitz és ple de carteristes. A quatre persones del meu grup els van robar la cartera mentre jo intentava, sense èxit, retrobar-me amb la persona que vaig ser. Això és la culminació del cinisme. Avui en dia qualsevol cosa es pot convertir en mercaderia de masses?.

A l'actual societat globalitzada, segons Kertész, ?la mediocritat és necessària, l'enginy no està ben vist?. Però hi ha règims i règims. ?Almenys en democràcia sempre hi ha la possibilitat que s'obri una escletxa i el talent irrompi, mentre que el socialisme talla directament les ales al talent?. L'hongarès viatja sempre amb Magdi, la seva dona. ?Sense ella seria mig home: m'organitza la vida, m'ajuda quan treballo i m'acompanya a tot arreu. Fa uns minuts hem decidit que a partir d'ara reduïrem el nombre de viatges?.